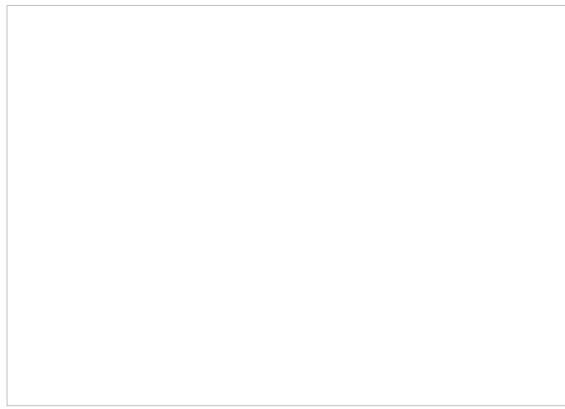

Gysgaça orazaň fykhy.

Allaha hamd, Pygamberimiz Muhammede salat we salam bolsun.

1-Orazanyň manysy:

Dilimizde oraza ýa-da roza diýip, beýan edilen ybadatyň arapça ady **sawm** ýa-da **syýam**-dyr.

Arap dilinde sawm ýa-da syýam: imsák ýagny terk etmek, bir zatdan uzaklaşmak we el çekmek manysyny aňladýar.

Yslam şerigatynda bolsa, daňyň atyşyndan günüň batışyna çenli, iýmek, içmekden saklanyp we başgada orazany bozýan zatlardan saklanyp, amala aşyrylyan ybadattdyr.

2-Orazaň rükünleri:

Orazaň rükünleri üçdür:

1-Niyet:

Orazaň tutjak kişiniň belli bir wagtyň içinde, belli bir zatlary terk edip Allaha gulluk etmegini ýüregine düwmegidir. Çünkü **“amallar niyetlere görədir we ynsana diňe niyetine görə sogap bardyr.”** (Buhari we Muslim)

2-Imsák:

Oraza tutan kişiniň niyeti bilen bilelikde, daň atandan gün batýança, şerigatyň orazany bozýar diýen zatlaryndan uzak durmagydyr.

3-Wagyt:

Oraza tutan kişiniň niyet edip orazany bozýan zatlary terk etmegini, daň atandan gün batýança dowam etmegidir.

3-Ramazanda oraza tutmagyň hökümi:

Ramazan aýynda oraza tutmak Kuran, Sünnet we ijma bilen parzdyr. Orazaň parzlygyny inkär eden Yslam dininder çykyp, kapyr we mürted bolar.

Allah Tagala şeýle buýurdy: **“Eý iman edenler! Sizden öňki ymmatlara parz edilişi ýaly, sizede oraza parz edildi. Umyt-ki gorkup çekinersiniz...”** (Bakara, 2/183)

Pygamberimiz sallallahu aleýhi we sellem şeýle diýdi: **“Yslam baş zadyň üstüne bina edilendir. Allahdan başga hak iläh ýoklugyna we Muhammed sallallahu aleýhi we sellemiň Onuň pygamberidigine şayatlyk etmek, namaz kylmak, zekat bermek, kábä haj etmek, ramazan aýynda oraza tutmak.”** (Buhari, Muslim)

4-Ramazan aýynda oraza tutmagyň fazileti:

Pygamberimiz sallallahu aleýhi we sellem şeýle diýdi: **“Kim iman edip we sogabyny Allahdan garaşyp Ramazan aýynda oraza tutsa, ol kişiniň öňki günäleri bagışlanar.”** (Buhari, Muslim)

5- Ramazan aýynda orazanyň başlaýan wagty:

Ramazan aýynda orazaň başlamagy iki zat arkaly belli bolar:

1-Ramazan aýynyň görülmegi.

Pygamberimiz sallallahu aleýhi we sellem: “**Aýyň doganyny görseñiz oraza başlaň.**” diýendir. (Buhari, Muslim)

2-Şaban aýynyň 29-njy gijesi, aý görünmese ýa-da howaň (bulutly, ümürlü) bolmagy sebäpli aýy görmek mümkünçiligi bolmasa, Şaban aýynyň 30-njy gijesi dolmagy bilen Ramazan aýy başlar. Pygamberimiz sallallahu aleýhi we sellem: “**Eger aýy görüp başsarmasaňyz, Şaban aýyny 30- güne tamamlan.**” diýdi. (Buhari, Muslim)

Ramazan aýynyň haçan başlaýanyň bilim (kalendor ýa-da başga hasap) usullary bilen hasaplap, başlajak wagtyny belli etmek jaiz däldir. Çünkü aý her ýyl üýtgeşik dogýandyr. Kalendor hasabyna görä 30-na dogmaly aý, kä wagt bir gün ir dogup bilyär. Şonuň üçin bu meselede bize öwredilişi ýaly amal etmelidir.

6-Orazaň şertleri:

1-Yslam (Musulman bolmak):

Oraza kapyra parz däldir. Kapyr oraza tutsada kabul bolmaz.

2-Akyl:

Oraza dälä parz däldir. Niýet edip bilmeýänligi üçin tutsada, sahyh bolmaz. Çünkü Pygamberimiz sallallahu aleýhi we sellem: “**Üç kişiden galam (hasap) göterilendir....akyllanýança ýa-da özüne gelýänçä dälichen.**” diýdi. (Ebu Dawud)

3-Bulug (ululyk ýaşyna ýetmegi):

Oraza bulug, ululuk ýaşyny ýetmedik çaga parz däldir. Ululuk ýaşyna ýetmedik çaga, hasaba çekilmeyän üç kişiden biridir.

Mumeýyiz (aýdan sözüne düşünip jogap berip bilyän we ortalama ýedi ýaşyndaky) çaganyň tutan orazasy, niýet edip bilyänligi üçin sahyhdyr.

Bulug (ululyk ýaşyna ýetmegi) şu aşakdaky zatlar bilen belli bolar:

-Ihtiläm (ukyda meniniň gelemgi) ýa-da başga sebäpler bilen meniniň (döлüň) gelmegi.

-Uýat ýerine tüýleriň çykmagy.

-On bäs ýaşyny doldurmagy.

-Gyzlarda aýbaşy başlamagy.

4-Syhhat: Saglygynyň bolmagy.

5-Ikamet: Belli bir ýerede ýaşaýan bolmaly.

6-Güýç ýetirmek: Käbir ynsanlar saglyklary gowy bolsada, garrylyk ýa-da göwrelilik ýaly sebäpler zärarly oraza tutmaga güýç ýetirmän biler.

7-Zenanlar Haýyzdan we Nifastan arassalanan bolmaly.

Haýyzly we nifaslý zenanyň oraza tutmagy parz däldir. Eger tutsada sahyh bolmaz. (hasap edilmez). Haýyzly we nifaslý günleri tutyp bilmediği orazasyny, arassalananda kaza etmelidir.

8-Niýet.

Niýet oraza tutmagy ýüregiňe düwüp, karar bermekdir. Bu karar, niýet ýürekde bolar.

Diliň bilen niýeti aýtmak şerigatda ýokdur we jaiz däldir.

Parz bolan oraza üçin daň atmadan öñ, niýet etmek şertdir.

Emma nefil oraza üçin bolsa, daň atandan soňra iýip içmezlik şerti bilen, gün içinde niýet etseňde sahyh bolar.

Allaha hamd, Pygamberimiz Muhammede salat we salam bolsun.

